

ANNE-BABA EĞİTİMİNİN ÖNEMİ: TÜRKİYE'DE EBEVEYNLERİN EĞİTİM DENEYİMLERİ

Aile, çocuğun doğduğu andan itibaren yaşamı, kendini ve diğer bireyleri tanımaya başladığı, ilk eğitimini aldığı temel bir kurumdur.

Çocuğun yetişkin bir insan olduğunda sahip olacağı kişilik örüntüsü, kuşkusuz yaşamın daha sonraki yıllarında devreye giren kurumlardan etkilenmekle birlikte, öncelikle aile içinde oluşmaya başlar. Başka bir ifadeyle çocuğun ailesi içerisinde edindiği izlenim ve eğilimler onun sonraki yaşamına da yön vermektedir.

İngiliz Ruh Bilimci Cyril Burt; suçlu grubundaki vakaların %60'ında ailelerin yetersiz eğitici olduklarını ve sakat eğitim yöntemleri uyguladıklarını bildirmektedir.

Eichom'a göre de; çocuğun ihmal edilmesi kadar, onu gereğinden fazla koruma çabaları da yeni yeni davranış sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır(Prof. Osman Tolga Arıca, 2019).

Yapılan araştırmalar erken çocukluk döneminin (0-8 yaş arası) büyüme ve gelişimin en hızlı olduğu evre olduğunu göstermektedir. Bu dönemde çocuğun, sosyal duygusal, zihinsel ve fiziksel yönden gelişiminin yüzde 50'si 0-4 yaş arası yüzde 30'u 4-8 yaşlar arası ve yüzde 20'si de 8-17 yaşlar arasında gerçekleşir.

Çocuğun gelişimindeki her dönem kendisinden sonra gelecek diğer dönemi de etkilemektedir. Bu yüzden ailelerin çocuğun psikolojisini, çocuğun gelişim dönemi ve özelliklerini iyi tanması ve bilmesi gerekir. Çünkü çocukluktan sonraki tüm çabalar delik bir balonu şişirme çabası gibi boş bir uğraştır.

Anne-babaların, çocukların kişiliğinin temellerin atıldığı (0-8 yaş arası) dönemde evdeki ilk öğretmenleri olduğu düşünüldüğünde verecekleri eğitiminin önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Bugün dünyada tanımlı 42 bin çeşit meslek bulunmaktadır. Bu mesleklerden her birini icra edenler eğitime tabi tutulmakta ve sonunda yeterlik (diploma) belgesi verilmektedir. Oysa analık ve babalık mesleğinde (Birçok yazara göre analık ve babalık dünyanın en zor ve en kutsal mesleğidir) diğer mesleklerde olduğu gibi hayatlarını birleştirmek isteyen çiftlere herhangi bir eğitim verilmemekte, en basit bir sınava bile tabi tutulmadan biyolojik olgunluk ve gönül bağı yeterli görülerek yetki verilmektedir.

Dünyadaki aile katılım uygulamaları incelendiğinde, özellikle ABD, AB ülkeleri, Çin, Güney Kore, Singapur ve daha birçok ülkelerde ebeveynlere çocuk yetiştirme konusunda bilgi ve becerileri artırmayı yönelik anne baba okulu ve benzeri eğitim programlarının uygulandığı görülmektedir. Ülkemizde anne-baba eğitimi hak ettiği yeri alamamıştır. Bu süreci hızlandırmak ve aile katılım programlarının eğitim sistemimizde gerektiği yeri almasını sağlamak için bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

ANNE-BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI: TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLER

Günümüzde ebeveynlerinin çocukluklarından çok farklı bir dönemde yaşamaları, buna bağlı olarak da çocukların istek ve gereksinimlerinin farklı olması anne babaları, birçok konuda ne yapacağını bilemez hale getirmektedir. Özellikle de eğitilmiş olmayan ana-babalar çocuk yetiştirme sorumluluğunu üstlendiklerinde ilk başvuracakları yöntem kendi ebeveynlerinden gördükleri gibi evliliği yürütmeye ve çocuk yetiştirmeye çalışmak olmaktadır.

Anne ve babalarından öğütler işitmiş olanlar, kendi çocuklarına da aynı şekilde nasihat etmeye ve onların problemlerini çözmede bu şekilde yardımcı olmaya eğilimlidirler.

Nasihatte önemli olan ve beklenen; kişinin doğru olarak bildiği ve kendi hayatında uyguladığı, karşısındakinin de hayatında uygulamasını istediği öğütlerdir. Aslında çocukları eğitip yetiştirirken, nasihat etmek yerine model olmak gerekir. Evde çocuğun ders çalışmasını isteyen anne babanın, çocuğuna model olması için kitaplarla haşır neşir olması gerekir. Çünkü çocukların anne babaların sözlerine değil, davranışlarına baktıklarını bilmeyenimiz yoktur.

“Okuma” kavramına yönelik yapılan araştırma sonuçları Türkiye’de bireylerin okuma alışkanlıkları ve okuduğunu anlama becerilerinin çok düşük olduğunu ve kitap okumaya karşı yeterince duyarlı davranılmadığını göstermektedir (Arslan, Çelik ve Çelik, 2009).

TÜİK’in yayınladığı bir istatistiğe göre Türkiye’de TV izlemeye günde ortalama 6 saat, internete bağlanmaya ayrılan süre günde ortalama 3 saat, kitap okumaya ise *yılıda ortalama 6 saat süre ayrılmaktadır. Uluslararası Yayıncılar Birliği verilerine göre bir Japon 1 yılda ortalama 25, okurken bir Türk 10 yılda ancak 1 kitap okumaktadır.

Öte yandan ilk İlahi emir (el-Alak,1) “OKU” olmuştur. Kullukta asıl mesele Yaratan Rabbinin adıyla okuyan ve okuduğunu anlama yeteneği kazanabilmektir.

Okuma becerisi zaman zaman okuma yazmayı öğrenmiş olma (okuryazarlık) anlamında kullanılmaktadır. Oysa okumayı öğrenme, okuma becerisini edinmenin sadece başlangıcıdır. Günümüzde “okuryazar” ve “okuryazarlık” terimleri artık yerini işlevsel (fonksiyonel okur-yazar) okuryazarlığa bırakmıştır. Fonksiyonel okuryazarlar; seri bir şekilde okuyan, okuduğunu anlayan, aynı zamanda bunu yaşamında kullanan bireylerdir.

İlahiyatçı Abdurrahman Katlan(2017) Türkiye’de Kur’an okuyanların yüzde 37 olduğunu ancak anlayarak okuyanların oranının sadece yüzde 5 olduğunu belirtmektedir. Halbuki Kur’an’da Yusuf Suresi 2. Ayette “Biz onu, akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kur’an olarak indirdik” denilmektedir. Kaynaklar Kur’an’ın Arapça indirilmesinin sebebini Hz. Muhammed’in Arap olmasından kaynaklandığını belirtmektedir.

İslam Dini’nde bilim ve öğreti ile ilgili benzer emir ve tavsiyeleri çoktur. Örneğin, Zümer Suresi 9. Ayette De ki: “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak gerçek akıl ve idrâk sahipleri düşünüp ders çıkarırlar.” Denilerek bilenle bilmeyen arasında fark açıkça ortaya konmaktadır.

Bütün bunlara rağmen ülkemizde dilden dile dolaşan bir söz vardır: Türk halkının yüzde doksan dokuz buçuğu (%99,5) Müslüman’dır. İlahiyat profesörü Yaşar Nuri Öztürk bu konuya ihtirazını; “ Bırak yüzde 99’unu, ben yüzde yarımına razıyım”. Sözleriyle dile getirmektedir.

Ülkemiz halen TÜİK (2013) verilerine göre 2 milyon 784 bin 257 okuma yazma bilmeyen vatandaş bulunmaktadır. Kadınların okuma yazma bilmeme oranı daha yüksek olup, söz konusu oran doğu bölgelerimizde yüzde 30’ların üzerindedir.

SONUÇ

Anne-baba-çocuk ilişkisi, temelde anne babanın tutumlarına bağlıdır. Anne babaların eğitim düzeyi, toplumun kültürel değerleri, çocuklarını yetiştirmek üzerine anne babaları etkiler. Bunların dışında, Anne babaların kendi çocukluk yıllarındaki deneyimleri, şimdiki tutumlarında rol oynayabilir. Anne-babaların, çocukları hayattaki tutumları, inançları, değerleri, benlik kavramları ve kişilik özellikleri için birinci derece referans kaynaklardır.

Anne baba tutumları, literatürde genel olarak 1) Baskıcı ve Otoriter Anne Baba Tutumları, 2) Serbest ve aşırı hoşgörölü anne baba tutumu, 3)Tutarsız/karasız anne baba tutumu, 4) Koruyucu anne baba tutumu, 5) İlgisiz, reddedici anne baba tutumu 6) Güven verici, destekleyici, demokratik anne baba tutumu, olarak incelenmektedir. Kuşkusuz, bu tutumların dışında başka tutumlardan da söz edilebilir.

Bu bölümde kültürümüzde çok sık karşılaşılan Serbest ve Aşırı Hoşgörölü Ebeveyn Tutumlarının çocukların gelişimine ne tür etkisi olduğu özetlenerek verilmiştir.

* Serbest ve Aşırı Hoşgörölü Ebeveyn Tutumu

Bu tutumun yaygın olduğu ailelerde çocukların istekleri hemen her koşulda yerine getirilir. Disiplin anlayışı yok denecek kadar azdır. Aileler çocukların pek çok davranışına izin verici davranırlar, sınırlama getirme konusunda nerdeyse etkisizdirler. Bencillik, söz dinlememe, şımarıklık, sosyal ilişkilere girmekte zorlanma, kırılgnalık, istediklerini zorla yaptırma, karşısındakini kullanma gibi davranışlar da gözlenebilmektedir.

Aşın derecede koruyucu ailelerde yetişen çocuklar, başkalarına bağımlı olmaktan kolay kolay kurtulamazlar. Hatta bu çocuklar ailesi dışındaki bireylerin bile her istediğini yerine getireceğine inanırlar.

Ancak gerçekler farklıdır. Bu çocuklar dış çevreye adım attıklarında işlerin evdekine benzemediğini görür ve hayal kırıklığı yaşarlar.

Alan uzmanlarının bu tutuma sahip anne babalara önerisi, çocuğun haklarına, rollerine, özgürlüğüne saygı duyarak, sorumluluk sahibi olmalarına fırsat vermeleri ve mutlaka sınır koymalarıdır(Aşağıdaki tabloda çocuk eğitiminde sınır koymanın önemi özet olarak verilmiştir)

